

गोष्टीरूप

जमीनव्यवहार नीति

शेखर गायकवाड

विवेक मेहेवे

प्रस्तावना

श्री शेखर गायकवाड यांचे गोष्टीरूप जमीनव्यवहार नीति हे पुस्तक त्यांनी आधी लिहिलेल्या पुस्तकांच्या मालिकेतील पुढचे पाऊल आहे. श्री. शेखर गायकवाड हे महसूल खात्यातील उच्चपदस्थ (अतिरिक्त जिल्हाधिकारी) अधिकारी आहेत. शेतकीविषयक कायद्यांची अंमलबजावणी व त्यातून निर्माण होणारे कायदेशीर कज्जे अशा दोहोंचाही त्यांना प्रत्यक्ष अनुभव आहे. या स्वानुभवामुळे शेतकऱ्यांचे नक्की प्रश्न त्यांना मूलतः उमगलेले आहेत व हे त्यांचे शक्तिस्थान आहे. सरकारी अधिकाऱ्यांकडे सामान्यांना मदत करावी, सामान्यांना त्रास होऊ नये अशी अभावाने आढळणारी कळकळ त्यांचेपाशी आहे. अन् म्हणून त्यांच्या लिखाणात ते आपल्या उद्दिष्टांशी निगडीत राहतात. रुक्ष महसूल विभागातील फायली निपटताना त्यांनी स्वतःमधली उपजत लेखन शैली मावळू दिलेली नाही. सिद्धहस्त लेखकाच्या सहजतेने श्री. गायकवाड आपला विषय प्रभावीपणे मांडतात. साधे, सोपे, सामान्य शेतकऱ्यांना उमगतील असे किस्से घेऊन लेखकाने त्यामागचा कायदा उलगडून दाखवला आहे व त्यामुळे समस्येकडून उत्तराकडे वा हवं तर उत्तराकडून समस्येकडे वाचकाला सहजतेने जाता येणार आहे. ग्रामीण भागातील बहुतेक भांडणे ही जमीनिशी निगडीत असतात. कायदे न समजल्यामुळे अनेक समस्या गंभीर रूप घेऊन दोन्ही पक्षांचं मोठ नुकसान करतात, तसंच गावातील शांतताही बिघडवतात. मला खात्री वाटते की श्री. शेखर गायकवाड यांच्या सुबोध जमीन व्यवहारनीतिने असे अनेक प्रश्न गावपातळीवरच अधिक कटुता निर्माण न करता मिटतील. हे त्यांचं ग्रामीण जीवनाला मोठं योगदान ठरणार आहे. त्यांच्या आधीच्या

पुस्तकाप्रमाणेच प्रस्तुत पुस्तकही प्रत्यक्ष उपयोगाचे आहे. ग्रामीण भागातील प्रत्येक व्यक्तिला या पुस्तकाचा फायदा होईल.

श्री. शेखर गायकवाड यांची सामान्यांविषयीची तळमळ, कायद्याच्या अभ्यासातील सूक्ष्मता, प्रतिपादनातील सहजता व निदानाची अचूकता घेऊन हे पुस्तक वाचकांच्या भेटीस येत आहे. ग्रामीण सामान्यांच्यावतीने मी या पुस्तकाचं स्वागत करतो व श्री. गायकवाड यांना धन्यवाद देताना, पुस्तकास व लेखकास सुयश चिंतितो.

—११२३१३.

(अॅड. भास्करराव आळड)

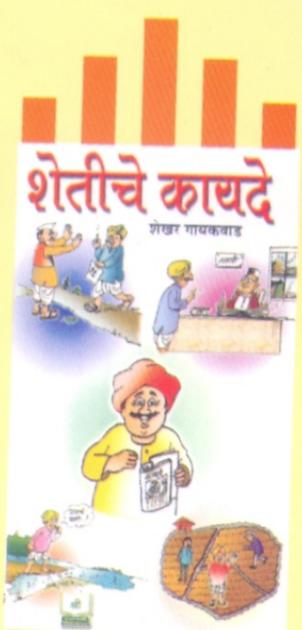
बी. कॉम.(ऑनर्स), एल. एल. एम.

ज्ञानदीप, ११/१/बी/१,

कोथरुड, पुणे - २८.

अनुक्रमणिका

१. ठकास महाठक
२. मुखत्यारपत्र
३. दोनदा व्यवहार
४. ताब्यातील क्षेत्र
५. चौकशी
६. वाटेकरी
७. खोटा मालक
८. फूट
९. देवाची जमीन
१०. अर्धवट ज्ञान
११. बांध
१२. शर्तीची जमीन
१३. वहिवाटीचा रस्ता
१४. जुना कागद
१५. चुकीची दुरुस्ती
१६. हाव
१७. बिगर शेतकन्याशी व्यवहार
१८. चलाखी
१९. घरातला कूळ
२०. कर्ज
२१. नुकसान
२२. खटला
२३. पुण्याई
२४. प्रवाह

उत्कृष्ट वाडमय निर्मिती
महाराष्ट्र राज्य पुस्तकाल
२००५ - २००६

श्री शेखर नारायणराव गायकवाड

एम.एस.सी. (कृषि), एम.ए. (समाजशास्त्र)
एम.ए. (तत्त्वज्ञान), एल.एल.बी.

- ❖ भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेची बहुमोल शिष्यवृत्ती (१९८०-८३)
- ❖ राष्ट्रीय वादविवाद व वक्तृत्व स्पर्धेत म. फुले कृषि विद्यापीठाचे नेतृत्व, राष्ट्रीय वादविवाद स्पर्धेत सर्वोत्कृष्ट वक्त्याच्या पारितोषिकाचा बहुमान
- ❖ महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या (कृषि सेवा वर्ग-१) परीक्षेमध्ये १९८४ साली महाराष्ट्रात सर्वप्रथम महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग (नागरी सेवा) परीक्षेमध्ये १९८५ साली उपजिल्हाधिकारी म्हणून निवड
- ❖ कोल्हापूर, सोलापूर, बारामती व पुणे या ठिकाणी उपजिल्हाधिकारी पदावर काम पाहिले
- ❖ सन १९९९ मध्ये मुख्यमंत्र्यांचे खाजगी सचिव म्हणून काम
- ❖ एप्रिल २००० मध्ये अप्पर जिल्हाधिकारी संवर्गात पदोन्नती. महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण येथे २००४ पर्यंत मुख्य प्रशासकीय अधिकारी म्हणून कामकाज. सध्या अप्पर जिल्हाधिकारी, नाशिक या पदावर कार्यरत सार्वजनिक व्याख्याने देणे, कथाकथनाचे जाहीर कार्यक्रम, चित्र रेखाटन हे छंद
- ❖ स्पर्धात्मक परीक्षेच्या तयारीसाठी शेकडो विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन. राज्यातील दहा हजाराहून जास्त महसूल अधिकारी व कर्मचाऱ्यांना कायदे विषयक प्रशिक्षण, 'यशदा' येथे परिविकासीन अधिकाऱ्यांच्या पायाभूत प्रशिक्षणासाठी व्याख्याने. 'शेतीसंबंधीचे कायदे' या विषयावर दूरदर्शन व आकाशवाणी वरुन व्याख्याने तसेच जाहीर सभांतून व्याख्याने
- ❖ 'शेती व शेतीसंलग्न विषयांचे कायदे' या पद्व्युत्तर कृषि व्यवस्थापन अभ्यासक्रमासाठी 'सिम्बायोसिस्' संस्था, पुणे येथे व्याखाता
- ❖ बळीराजा, लोकराज्य, शेतकरी, आदर्श शेती व उद्योग इ. नियतकालिकांमध्ये नियमित लेखमाला प्रसिद्ध व शेतकर्यांना पत्राद्वारे मार्गदर्शन 'शेतकर्यांनो सावधान' (ऑगस्ट १९९६)
- ❖ 'फेरफार नोंदीची निर्गती - एक आदर्श कार्यपद्धती' (ऑक्टो. १९९९), 'गोष्टीरूप जमीन व्यवहार नीति' (नोव्हें. २००२), 'शेतीचे कायदे' (नोव्हें. २००५) हि चार पुस्तके प्रकाशित